

цінностей, пов'язаних з досягненням життєвих і професійних успіхів, студентам слід розвивати творчу активність через включення в освітній процес активних форм і методів навчання, самостійних форм навчання, які були б престижними і вдосконалювали професійні знання, вміння, навички. Таким чином для ефективного впливу на систему цінностей студентів при викладанні суспільних дисциплін слід розвивати в них усміння узагальнювати і осмислювати позитивний соціальний досвід заради поглиблення і вдосконалення ціннісних відносин і власних ціннісних орієнтацій.

Ключові слова: цінності, ціннісні орієнтації, студентство.

Список використаних джерел

1. Вдовиченко Р. П. Формування ціннісних орієнтацій студентської молоді через компетентнісний підхід у вихованні особистості. *Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського*. 2019. № 2. С. 47-51.
2. Драч С. В. Ціннісні орієнтації студентської молоді українського суспільства: сутність та динаміка. *Зб. наук. Праць Хмельницького інституту соціальних технологій університету Україна*. 2010. № 2. С. 26-30.
3. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/344/2013> (Дата звернення: 15.02.2021).
4. Сатановська Л. А. Формування цінностей та ціннісних професійних орієнтацій студентської молоді у вищих навчальних закладах України. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка*. 2016. Вип. 1. С. 58-65.

СУТНІСТЬ ІНТЕГРАТИВНОГО ПІДХОДУ НАВЧАННЯ ІСТОРІЇ

*Мороз Ірина,
наук. співробітник,
Інститут педагогіки НАПН України,
м. Київ, Україна*

В умовах інформаційного суспільства традиційна методика навчання історії у школі, яка орієнтувалася переважно на засвоєння учнями змісту предмета, багато в чому вичерпала свої можливості. Причиною такого стану є

той факт, що однією з ознак сучасного світу є його інформаційна перенасиченість і учні без зайвих зусиль можуть віднайти в мережі Інтернет різноманітну інформацію. Відповідно сьогодні актуальним стає формування в учнів системного мислення, уміння фільтрувати інформацію, а саме – виокремлювати в масиві інформації основне (потрібне), розв’язувати складні проблеми та приймати зважені рішення.

Інтегроване навчання є одним із засобів формування системного мислення в учнів. Його поява – результат більш високого рівня реалізації міжпредметних зв’язків і передбачає не тільки взаємозв’язок між освітніми галузями та предметами, а насамперед ґрунтується на наукових ідеях, концепціях, що дають цілісне уявлення про історію, людину, світ та культуру.

У сучасній педагогічній науці немає єдиного трактування понять «інтеграція», «технологія інтегрованого навчання», «інтегративний підхід». Зокрема, О. Мариновська зазначає, що під поняттям «інтеграція» (від лат. *integrum* – ціле, *integratio* – відновлення), [1, с. 32] розуміється стан зв’язку окремих диференційованих частин у ціле, а також процес, що приводить до цього стану; об’єднання в ціле раніше ізольованих частин; об’єднання елементів, що супроводжується ускладненням та зміцненням зв’язків між ними. Технологія інтегрованого навчання, як зазначає дослідниця, – це побудова освітнього процесу на міжпредметній основі шляхом виявлення в різних навчальних предметах однотипних елементів (проблем, сюжетів, подій, понять, закономірностей тощо) і поєднання їх у якісно нову цілісність з метою створення життєствердного образу світу дитини [1, с. 34].

Подібної думки дотримуються Х. Бахтіярова, А. Арістова, С. Волобуєва, які вважають, що інтегральна педагогічна технологія – це модель навчання, яка ґрунтується на виявленні в різних навчальних предметах споріднених елементів (проблем, сюжетів, подій, закономірностей) і поєднання їх у якісно нову цілісність з певною визначеною метою. Головною метою такої технології навчання є створення інтегральних процесів, здатних одночасно враховувати цілі декількох навчальних предметів шляхом формування цілісних знань про

об'єкти пізнання [2]. Як зазначає М. Опачко, інтегративний підхід в освіті передбачає побудову змісту (окремого предмета або освітньої галузі) у вигляді дидактичної моделі, що розробляється через обґрунтоване поєднання елементів знань із різних предметів і реалізується з використанням інтегрованих форм і методів організації навчання [3].

На думку С. Клепка, інтеграція концептуально постає як механізм самоорганізації хаосу знань, як внесення порядку, єдності в розчленований світ знань з метою підвищення ефективності як здобування, так і застосування знання [4, с. 14]. Вчений розрізняє зовнішню міжпредметну інтеграцію, внутрішньопредметну інтеграцію, яка передбачає об'єднання знань навколо основних теорій, законів, положень, понять, та інформаційне інтегрування. Водночас, як зазначає дослідник, інтеграція відбувається на педагогіко-психологічному рівні (міжпредметні зв'язки, проведення інтегрованих (бінарних) уроків), інституціональному (створення нових форм навчальних дисциплін, інтегрованих курсів, полідисциплін) та психологічному (формування міждисциплінарної свідомості) [4; с. 78].

Технологія інтегрованого навчання, як зазначають О. Мариновська та Г. Бабійчук, передбачає три етапи: 1) виявлення однотипних елементів (сутностей): добір та структурування навчального матеріалу основного предмета й предметів-сумісників; 2) пристосування цих однотипних елементів: добір оптимальних методів та форм роботи – етап попереднього моделювання і прогнозування вчителем навчального заняття; 3) об'єднання цих елементів у «неіснуючий раніше моноліт особливої якості» – творення нового цілого – «картини світу» або «образу світу» [5, с. 9]

Аналіз наукових праць [1-5], дає змогу стверджувати, що інтегративний підхід до навчання історії може здійснюватися на різних рівнях: 1) на рівні певних освітніх цілей (наприклад, формування критичного мислення учнів, дослідницької компетентності чи таких інтегрованих якостей і характеристик особистості, як пошукова активність, самостійність, креативність); 2) на рівні змісту (реалізація на уроках інтегрованих та міжпредметних змістових ліній,

викладання інтегрованих курсів та факультативів); 3) на рівні окремих методів та форм навчання (інтегровані уроки, навчальні проекти, дні інтеграції тощо); 4) на рівні певної освітньої технології.

Підсумовуючи зазначимо, що інтегроване навчання – це не механічне поєднання двох або більше навчальних предметів. Інтегративний підхід насамперед передбачає взаємопроникнення, об'єднання елементів знань у єдине ціле на основі спільного підходу. Результатом інтегративного навчання історії, на нашу думку, може бути цілісність знань різних рівнів – узагальнених знань про минуле людства чи окремої країни в певний історичний період, про причини, хід, значення й наслідки конкретних історичних подій та явищ, про діяльність історичних осіб тощо. Також інтегративний підхід передбачає таку організацію процесу пізнання, за якою учні можуть використовувати знання та вміння, отримані в школі, в реальних життєвих ситуаціях.

Ключові слова: інтеграція, технологія інтегрованого навчання, інтегративний підхід, інтегровані курси, навчання історії.

Список використаних джерел

1. Мариновська О. Інтегроване навчання: технологічний аспект. *Рідна школа*. 2014. №4/5 (квітень–травень). С. 32-36.
2. Інноваційні технології навчання : навч. посіб. для студ. вищих технічних навчальних закладів / [Кол. авторів; відп. ред. Бахтіярова Х. Ш.; наук. ред. Арістова А. В. Київ : НТУ, 2017. 172 с.
3. Опачко М. В. Інтегративний підхід до реалізації дидактичного менеджменту у підготовці магістрів-фізиків. *Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського національного університету ім. Івана Огієнка. Серія : Педагогічна*. 2016. Вип. 22. С. 43–45. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/znpkr_ped_2016_22_14
4. Клепко С. Ф. Інтегративна освіта і поліформізм знання. Київ; Полтава; Харків: ПОШПО, 1998. 360 с.
5. Мариновська О., Бабійчук Г. Моделювання навчальних занять на інтегрованій основі : метод. посіб. / за ред. О. Мариновської. Івано-Франківськ : Симфонія-форте, 2002. 136 с.